

ORGANITZAR UN TEMPS DE MIGDIA EDUCATIU I SALUDABLE A LA COMARCA

EL MOIANÈS

L'Aliança Educació 360 és una iniciativa impulsada per la Fundació Jaume Bofill, la Diputació de Barcelona i la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica

Redacció: Laia Monterde (Xarxa de Consultors)

Coordinació Mentoria: Edgar Iglesias, Txell Argelagués (ERDISC-UAB)

Electes i tècnics Consell Comarcal: Neus Prat, Rut Fernández, Judith Sala – (Consell Comarcal del Moianès)

Direcció: Carles Barba, Núria Duñó (Aliança Educació 360), Lúcia García, Oscar Pascual (Diputació de Barcelona)

Revisió: Maite Pujol (Aliança Educació 360)

Coordinació de la publicació: Anna Oliva (Aliança Educació 360)

Disseny i maquetació: Xevi Riera – clou.cat

Imatges d'Eva Guillamet

L'experiència pilot ha estat impulsada pel Consell Comarcal del Moianès amb el suport de la Gerència de Serveis d'Educació de la Diputació de Barcelona i la mentoria de la Fundació Bofill, en el marc de l'Aliança Educació 360.

© Diputació de Barcelona

© Fundació Jaume Bofill

© Federació de Moviments de Renovació Pedagògica

ISBN: 978-84-947887-8-9

1ª edició maig 2019

Reconeixement - Compartir igual (by-sa) - Internacional
Es permet l'ús comercial de l'obra i de les possibles obres derivades, la distribució de les quals cal fer-se amb una llicència igual a la que regula l'obra original

ÍNDEX

Caracterització de l'experiència

1. Context del municipi i necessitat detectada
2. Contribucions del programa
3. Elements més significatius de l'experiència

Aprentatges clau

4. Aportacions de l'experiència en clau d'Educació 360
5. Factors d'èxit del programa

Reptes i estratègies de futur

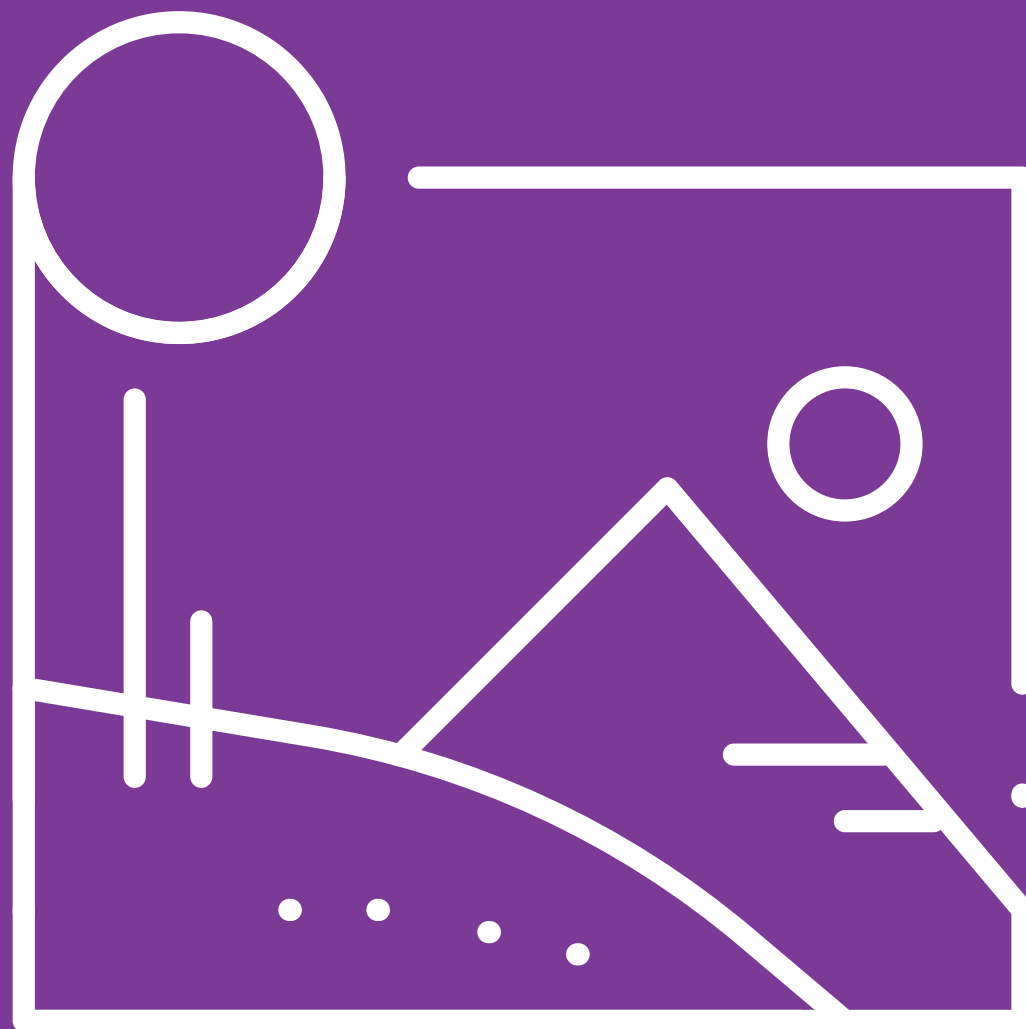
6. Reptes i estratègies per a la sostenibilitat
7. Beneficis previstos per als diversos actors
8. Recomanacions per transferir el model

Recursos i vincles

9. Per a saber-ne més

Caracterització de l'experiència

Caracterització de l'experiència

1. Context del municipi i necessitat detectada

El Moianès és una comarca de nova creació de 13.432 habitants (2018) situada a la Catalunya Central, que té com a comarques veïnes el Bages, Osona i el Vallès Oriental. Està formada per deu municipis: Calders, l'Estany, Moià, Monistrol de Calders, Santa Maria d'Oló, Castellcir, Castellarçol, Granera, Sant Quirze Safaja i Collsuspina. Els pobles del Moianès, per les seves característiques històriques, geogràfiques i socioeconòmiques comunes, i la seva petita dimensió, actuen habitualment de forma mancomunada. En el marc de les polítiques educatives, aquest procés s'articula per mitjà

de la *Taula Moianès, Territori Educador*. El curs escolar 2018-19 hi ha 1.265 alumnes en 17 escoles a la comarca, dues de les quals formen part d'un pla experimental en escoles rurals, on les llars d'infants estan integrades a l'escola.

Aquesta iniciativa neix per mitjà del recentment constituït Consell Comarcal, que detecta i hereta una situació desigual i deficitària en termes educatius i de governança del temps del migdia i dels menjadors escolars de les escoles de la Comarca.

2. Contribucions del projecte Temps del migdia

Per mitjà d'aquesta iniciativa, la comunitat educativa del Moianès construeix un model de temps del migdia educatiu, que garanteix una qualitat educativa i alimentària, la connexió amb els projectes educatius dels centres, l'equitat en el seu accés, la governança i la sostenibilitat. Així, el temps educatiu del migdia és concebut com a palanca de canvi per avançar en la igualtat d'oportunitats educatives a la comarca.

3. Elements més significatius de l'experiència

- Abans de 2015, la comarca del Moianès no existia i els menjadors escolars es licitaven des de dos consells comarcals, ajuntaments i AMPA. Els gestionaven diferents empreses i entitats sense cap connexió ni criteri comú. En convertir-se en comarca, la gestió dels menjadors escolars es converteix en una prioritat a nivell educatiu.
- El seu objectiu és dissenyar i posar en marxa un projecte compartit a nivell de comarca per transformar el temps del migdia en un valuós espai educatiu amb perspectiva 360.
- Els fonaments d'aquesta iniciativa són els següents: En primer lloc, la governança educativa, ja que l'element central és la *Taula Moianès, Territori Educador*, que disposa, entre d'altres d'una Comissió de Temps de Migdia. En segon lloc, les oportunitats educatives, ja que es posa en valor el temps de migdia com a temps educatiu. En tercer lloc, la connexió dels aprenentatges ja que el temps de migdia es vincula als projectes educatius dels centres educatius i del conjunt de la comarca.
- Es defineix durant dos anys de forma participativa, mitjançant diferents jornades, en el marc de la *Taula Moianès, Territori Educador*. Aquestes jornades, on participen les direccions de centres, les Associacions de Famílies (AFA), els Ajuntaments i el Consell Comarcal, entre d'altres, són fonamentals per compartir el diagnòstic, els reptes i, en definitiva, construir col·lectivament el model de temps del migdia del Moianès.
- El Consell Comarcal del Moianès elabora els plecs de prescripcions tècniques i administratives per a la licitació del servei de temps de migdia (menjador escolar i activitats de lleure) i recull les principals demandes sorgides en el procés participatiu.
- S'adjudica una licitació conjunta del servei de temps de migdia de set escoles del Moianès, sis de les quals escoles rurals, que formen part de dues Zones Escolars Rurals, a l'entitat Fundesplai. Per tant, el conjunt d'infants de 3 a 12 anys són els destinataris del projecte.
- Per garantir una major equitat educativa al temps de migdia, la tècnica comarcal, des de les escoles, explica a les famílies personalment la documentació relativa a les beques menjador que gestiona el Consell Comarcal. També se les ajuda en la gestió de la documentació.
- Es realitza la formació a l'equip de monitoratge i es consensua en el marc de la Comissió Comarcal de Temps de Migdia les idees clau del projecte educatiu a nivell comarcal, així com el funcionament dels diferents espais participatius
- Són indicadors d'èxit l'alt nivell de participació a les comissions de temps de migdia dels centres educatius i la bona acollida i les expectatives que ha generat la Comissió de temps de migdia comarcal. Amb relació al primer aspecte, les comissions es van crear el curs 2018-19 a totes les escoles implicades, cada una de les quals amb representants de famílies, equips directius, ajuntament, Consell Comarcal i monitoratge. Pel que fa al segon, a la primera trobada hi han participat 6 de les 7 escoles del projecte, però també agents educatius d'altres municipis.

Aprenentatge clau

Aprentatges clau

4. Aportacions de l'experiència en clau d'Educació 360

En l'àmbit de les oportunitats educatives

- **La millora de les oportunitats educatives dels infants, gràcies a la formació de l'equip de temps educatiu de migdia, que dona eines a les professionals, incideix en la qualitat i la diversitat de les activitats i genera cohesió de grup.** Les bases de la licitació inclouen formació a l'equip educatiu en temes que es consideren rellevants, segons el perfil professional i la realitat dels infants del territori. Aquests formacions també tenen l'objectiu de cohesionar l'equip, que fins ara depenia de diferents empreses, entitats i institucions i mai havia treballat conjuntament. Així mateix, des del Consell Comarcal s'ofereix a l'equip educatiu formació adaptada a les seves necessitats al territori. La formació de l'equip ha estat fonamental per gestionar el canvi de model que impulsa el projecte, justament on més resistències s'han trobat. Actualment, són els equips directius dels centres i les pròpies famílies qui desitja accelerar el procés de canvi de model no només al temps de migdia, sinó també en d'altres temps educatius.

En l'àmbit de la connexió dels aprenentatges

- **El temps educatiu del migdia contribueix a l'aprenentatge i a l'autonomia.** El plantejament educatiu de l'espai de migdia contribueix a l'aprenentatge competencial i al foment de l'autonomia de l'alumnat. S'avança així cap a un model pedagògic més transformador i no assistencial.
- **S'avança en la connexió entre els aprenentatges, la qual cosa facilita la integració del projecte educatiu de centre i el projecte de temps educatiu de migdia i per mitjà d'unes orientacions consensuades a nivell de comarca.** S'acorden els punts clau del projecte a nivell de comarca, amb la voluntat que sigui un paraigua que pugui integrar tots els centres educatius del Moianès. La coherència entre el projecte educatiu del centre i el projecte de temps de migdia és fonamental per a infants, famílies i comunitat educativa.

En l'àmbit de l'equitat

- **S'afavoreix l'equitat educativa al temps de migdia, gràcies al reforç de la política de beques comarcals.** Des del Consell Comarcal del Moianès es fomenta la proximitat i l'acompanyament a les famílies en el procés per demanar la beca de menjador, fet que ha incrementat notablement el nombre de famílies que demanen beques. Això fa que les famílies s'hagin sentit acompanyades amb molta flexibilitat i afavoreix l'accés a l'oferta educativa existent al territori.
- **S'afavoreix que l'alumnat participi continuadament d'una experiència d'aprenentatge.** L'espai educatiu de migdia propicia oportunitats d'aprenentatge a partir d'un espai educatiu continuat que garanteix l'equitat durant el procés educatiu.

En l'àmbit de la governança

- **L'arrelament d'una visió compartida de l'educació en clau 360, per mitjà del procés participatiu de construcció del projecte.** Arran de diferents tallers participatius a nivell comarcal i del coneixement i contrast d'altres experiències, es defineix i licita un temps de migdia. Aquest espai es caracteritza per un fort component educatiu i integrador, ràtios més baixes segons les etapes educatives i adaptades a la realitat d'un territori amb moltes zones educatives rurals. Fruit d'aquest procés, es constata que hi ha a la comarca una visió compartida de la perspectiva educació 360 per part d'ajuntaments, famílies o centres educatius. Alhora, des del conjunt de la comunitat educativa s'expressa la voluntat de donar forma a les extraescolars del Moianès sota aquesta perspectiva.
- **La implicació de la comunitat educativa en el desplegament i avaluació de la iniciativa, a partir d'un sistema de governança educativa i sota el marc de la Taula Moianès, territori Educador.** Des de l'inici, el projecte s'ha basat en la participació permanent de la comunitat educativa, estructurada en espais estables de participació a nivell de centre educatiu i de comarca, i sempre amb la implicació dels ajuntaments. A més, s'ha acordat unes pautes de funcionament dels diferents espais de governança del projecte: *Comissió Comarcal i Comissió de Centre*.

5. Factors d'èxit del programa

- **Lideratge comunitari.** Haver construït un marc de treball amb visió de territori i vocació d'anar sumant cada curs nous centres educatius i municipis. La filosofia del Consell Comarcal, seguint la tradició del Consorci, és mancomunar i compartir recursos. Les decisions es prenen a nivell de territori, per mitjà de la *Taula Moianès*, *Territori Educador* i d'un procés participatiu molt ric, per tal de poder coordinar i mobilitzar el màxim de recursos. El projecte comença amb 7 centres educatius perquè és un procés on té sentit convèncer i mostrar resultats. No cal que tothom comenci alhora, els altres centres i municipis s'aniran incorporant en la mesura que vegin que el sentit educatiu del temps de migdia dona coherència i un valor afegit al centre.
- **Impulsar una licitació.** Haver dissenyat una licitació del servei de temps de migdia a curt termini per incorporar canvis i millores. Concretament, s'acorda que la licitació amb l'entitat encarregada del servei de menjador i lleure educatiu al migdia té vigència d'un any prorrogable a dos. Això permet poder incorporar canvis i millores en els plecs, d'acord amb els aprenentatges de l'experiència i també genera més interès de les empreses a presentar-s'hi. Així mateix, no és menor la necessitat d'adequar-se a nous canvis legals que previsiblement es donaran en els propers temps (Decret de Menjadors de la Generalitat de Catalunya).
- **Participació comunitària.** Haver creat espais de debat, seguiment i decisió sobre el temps de migdia a nivell de centre educatiu i de comarca. S'han creat comissions de temps de migdia a nivell de centre educatiu, amb la implicació de famílies, de l'equip educatiu de migdia i de mestres i direcció del centre educatiu. I la *Comissió Comarcal de Temps de migdia* són espais clau per seguir explicant el perquè d'aquests canvis i seguir transformant la mirada educativa.
- **Cohesió interna.** Ha estat fonamental desenvolupar una estratègia de cohesió interna de l'equip de migdia i de vinculació al territori, amb formació, proximitat i adhesió a un projecte a nivell de Moianès, no només de centre educatiu.

- **Proximitat de l'equip tècnic.** Ha estat clau l'acompanyament intens a l'inici del seu desenvolupament, ja que ha permès modelar, resoldre incerteses i dificultats tècniques.

Reptes i estratègies de futur

Reptes i estratègies de futur

6. Reptes i estratègies per la sostenibilitat

- **Connectar el projecte comarcal amb els projectes educatius de centre.** És necessari fer compatible la identitat de cada centre educatiu amb una visió de comarca i, per fer-ho, cal seguir avançant en la connexió entre aprenentatges lectius i no lectius. Com a estratègia, cal promoure la personalització del temps del migdia a cada centre d'acord amb diverses activitats coordinades a nivell territorial. També cal avançar en espais de participació de la comunitat educativa tant a nivell de centre educatiu com a nivell comarcal.
- **La participació i implicació d'infants i adolescents en els espais de debat, avaluació i decisió.** Cal donar resposta a aquest repte a partir del servei de menjador i les activitats de lleure. És positiva la tradició d'espais assemblearis que existeixen a moltes de les escoles rurals del Moianès.
- **L'ampliació i extensió del projecte cap a diferents edats i centres educatius.** D'una banda, és necessari arribar a totes les escoles del Moianès, ja que actualment dues de públiques i una de concertada encara no en formen part. I, d'altra banda, cal ampliar el projecte a diferents etapes educatives, almenys entre els 0 i els 18 anys. És recomanable, en aquest sentit, afegir les escoles bressol i els instituts. A la secundària la implicació pot comportar canvis en l'organització del temps lectiu i una millor transició a les activitats extraescolars.
- **La identificació dels impactes per poder-los explicar i transferir a altres àmbits, com són les activitats extraescolars o la formació a famílies.** Hi ha una voluntat compartida d'incorporar la perspectiva 360 als espais de lleure, a les activitats extraescolars i als espais de formació de famílies, amb la implicació d'entitats i empreses. Però per fer-ho possible, cal un sistema de seguiment i avaluació, que permeti valorar globalment el projecte des del punt de vista de tots els agents implicats. En aquest sentit, es preveuen fer enquestes a mitjans i a finals de curs a famílies, direccions i equips educatius de temps del migdia. Per recollir les visions dels infants es faran dinàmiques participatives adaptades a cada edat.

7. Beneficis previstos per als diversos actors

- **Per a la comunitat educativa:** s'espera la consolidació d'un model de governança territorial en clau d'Educació 360, que suposi un increment de la participació de la comunitat educativa del Moianès i que aquesta sigui sostinguda en el temps. A mitjà termini, es desitja la consolidació de les Comissions de Centre i de la Comissió Comarcal. A llarg termini, s'espera assolir la participació de les educadores del temps del migdia als espais de govern dels centres educatius.
- **Per a infants i joves:** s'espera un canvi de mirada de les polítiques educatives a la comarca, posant l'èmfasi en la participació d'infants i adolescents, i en la connexió d'espais i temps educatius. Es preveu també que aquesta iniciativa faciliti incorporar la perspectiva educació 360 a altres espais no lectius, i que s'articuli mitjançant un nou pla o una estratègia *Moianès, Territori Educador*. En aquesta estratègia és clau l'existència d'espais i mecanismes de participació real d'infants i d'adolescents respecte de la seva realitat com a ciutadans i ciutadanes del Moianès

8. Recomanacions per transferir el model

- **Definir prèviament els espais de governança educativa.** Es tracta d'espais per garantir la participació de la comunitat educativa, definint el dia a dia del temps educatiu del migdia i fent-ne el seguiment.
- **Comunicar des de la proximitat el valor del projecte.** Tenir vocació de servei públic i ser accessible als centres educatius i a les famílies genera implicació per part del conjunt dels agents i permet compartir dificultats i estratègies. Així mateix, cal seguir explicant i fent pedagogia del valor afegit de la iniciativa.
- **Definir conjuntament la licitació del servei de temps de migdia.** Cal comptar amb la implicació del conjunt de la comunitat educativa en l'elaboració de la licitació des d'uns criteris comuns. Es tracta de l'instrument per definir com serà la implementació i el seguiment del servei de temps de migdia.
- **Dissenyar la formació de l'equip del temps educatiu del migdia.** Aquesta recomanació es basa en tres objectius. El primer, per millorar la cohesió de l'equip i la pertinença a un projecte conjunt. El segon, per ampliar les seves eines i competències socioeducatives i oferir un millor servei. El tercer, perquè és en l'equip on es poden donar més resistències al canvi de model i on és més important acompanyar el procés de canvi.
- **Preveure amb antelació els recursos necessaris.** Cal dissenyar estratègies per fer front als recursos humans necessaris per al seu desenvolupament. També identificar els recursos materials que es necessitaran (gestió d'espais, entre d'altres).

Recursos i vincles

9. Per a saber-ne més

➤ **Plec de clàusules licitació:**

https://contractaciopublica.gencat.cat/ecofin_pscp/AppJava/notice.pscp?reqCode=viewCn&idDoc=31824345

➤ **Consell Comarcal del Moianès**

<http://www.ccmoianes.cat/>

EDUCACIÓ 360

EDUCACIÓ A TEMPS COMPLET

Diputació
Barcelona

Experiència pilot promoguda pel Consell Comarcal del Moianès i la Gerència de Serveis d'Educació de la Diputació de Barcelona

DIPUTACIÓ DE BARCELONA

Recinte Escola Industrial - Edifici del Rellotge, 1a
Carrer Comte d'Urgell, 187 | Tel. 93 4022263
08036 Barcelona

diba.cat/web/educacio

gs.educacio@diba.cat

@diba.cat - @educadiba

ALIANÇA EDUCACIÓ 360

Provença, 324 | Tel. 934 588 700
08307 Barcelona

educacio360.cat

info@educacio360.cat

@educacio360

CONSELL COMARCAL DEL MOIANÈS

Carrer de les Joies, 11-13 | Tel. 938 208 000
08180 Moià

ccmoianes.cat

ccmn.ensenyament@ccmoianes.cat

@ComarcaMoianes